

**Wiedza o społeczeństwie klasa 8**  
**Dziś i jutro – Nowa Era**

| Temat                               | Wymagania na poszczególne oceny  |   |   |  |   |
|-------------------------------------|--|---|---|--|---|
|                                     | Dopuszczająca [2]  | Dostateczna [3]   | Dobra [4]   | Bardzo dobra [5]   | Celująca [6]  |
|                                     | Uczeń potrafi:   |   |   |  |   |
| <b>1. Człowiek w społeczeństwie</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe potrzeby człowieka;</li> <li>- wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka;</li> <li>- podać przykłady ról społecznych;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka;</li> <li>- podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników w na postawy i zachowania jednostki;</li> <li>- wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia;</li> <li>- podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka;</li> <li>- wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i>;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina;</li> <li>- porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela;</li> <li>- podać przykłady konfliktu ról społecznych;</li> <li>- wymienić podstawowe kategorie norm społecznych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka;</li> <li>- przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka;</li> <li>- rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii;</li> <li>- przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym;</li> <li>- dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony;</li> <li>- na wybranych przykładach [tekst, ilustracja]</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi;</li> <li>- na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu];</li> <li>- przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeżenie problemów]</li> </ul> |

|                           |  |  |   |  |  |
|---------------------------|--|--|---|--|--|
|                           |  |  |   | dostrzec konflikt ról społecznych;<br>- wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych.   | i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].  |
| <b>2. Grupy społeczne</b> | - podać przykłady grup społecznych;<br>- podać przykłady konfliktów społecznych;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole. | - wymienić podstawowe cechy grup społecznych;<br>- określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska;<br>- wymienić grupy społeczne, do których należy;<br>- wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej;<br>- podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu;<br>- wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych. | - rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych;<br>- wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej;<br>- podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie;<br>- podać przykłady zasad efektywnej współpracy;<br>- wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu;<br>- rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów;<br>- wymienić warunki | - dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych;<br>- rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie;<br>- porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa;<br>- porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony;<br>- uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego. | - porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań;<br>- dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu]. |

|   |   |  |   |  |   |
|---|---|--|---|--|---|
|   |   |  | prowadzenia skutecznych negocjacji.   |  |   |
| <b>3. Komunikacja i autoprezentacja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji;</li> <li>- odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu;</li> <li>- podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji;</li> <li>- podać przykłady komunikatów w niewerbalnych;</li> <li>- wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne;</li> <li>- wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna;</li> <li>- określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu;</li> <li>- wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych;</li> <li>- zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy;</li> <li>- rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych;</li> <li>- zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji;</li> <li>- dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji.</li> <li>- stosować w praktyce warunki asertywności</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystać środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne];</li> <li>- dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności</li> </ul> |
| <b>4. Życie rodzinne</b>                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady więzi łączących</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić cechy rodziny jako grupy</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje]</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny</li> </ul>   |

|                                   |   |   |  |   |   |
|-----------------------------------|---|---|--|---|---|
|                                   | <p>członków rodziny;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].</li> </ul>  | <p>społecznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina;</li> <li>- wymienić rodzaje współczesnych rodzin;</li> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie;</li> <li>- wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne;</li> <li>- wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.</li> </ul> | <p>się do zaspokajania potrzeb człowieka;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny;</li> <li>- porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny;</li> <li>- wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych;</li> <li>- wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.</li> </ul> | <p>realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji;</li> <li>- wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji;</li> <li>- wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.</li> </ul> | <p>udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.</li> </ul> |
| <p><b>5. Edukacja i praca</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania szkoły,</li> <li>- wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce,</li> <li>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów,</li> <li>- wymienić osoby,</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić funkcje, które pełni szkoła,</li> <li>- odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa,</li> <li>- przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje;</li> <li>- przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji;</li> <li>- zaplanować swoją dalszą</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zhierarchizować funkcje szkoły,</li> <li>- określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła;</li> <li>- wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy;</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej ;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie</li> </ul>  |

|                                |  |  |  |   |   |
|--------------------------------|--|--|--|---|---|
|                                | u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia.  | ukończeniu szkoły podstawowej;<br>- określić, kto tworzy samorząd szkolny,<br>- wymienić formy organizacji życia szkolnego.  | edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych];<br>- scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania],<br>- rozpoznać przypadki naruszenia praw ucznia.   | - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego;<br>- ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy;<br>- ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego. | informujący społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.  |
| <b>6. Ekonomia na co dzień</b> | - odróżnić dochody rodziny od wydatków;<br>- wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego;<br>- wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentom. | - wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego;<br>- wymienić rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego;<br>- wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego;<br>- podać przykłady łamania praw konsumenta; | - ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany;<br>- wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym;<br>- opisać strukturę typowego budżetu domowego;<br>- napisać reklamację;<br>- wymienić instytucje | - zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego;<br>- wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.   | - na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność]. |

|                                    |  |  |  |   |   |
|------------------------------------|--|--|--|---|---|
|                                    |  | - wypełnić typowy formularz reklamacyjny .   | chroniące prawa konsumenta;<br>- wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.   |   |   |
| Podsumowanie i test                |  |  |  |   |   |
| <b>1. Czym są prawa człowieka?</b> | - podać przykłady praw przysługujących dzieciom;<br>- podać przykłady praw i wolności człowieka; | - wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka;<br>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i> ;<br>- podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i> ;<br>- podać przykłady łamania praw dziecka;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez UNICEF. | - wymienić cechy praw i wolności człowieka;<br>- wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> ;<br>- wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i> ;<br>- rozwinąć skrót UNICEF | - przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka;<br>- wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka. | - wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF;<br>- zaprezentować* wybraną formę aktywności UNICEFU. |
| <b>2. Katalog praw człowieka</b>   | - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.                                  | - podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji;<br>- podać przykłady   | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej  | - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw   | - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony   |

|                                     |  |   |   |   |   |
|-------------------------------------|--|---|---|---|---|
|                                     |  | praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;   | generacji;<br>- rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka;<br>- uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.   | człowieka.  | praw i wolności człowieka.  |
| <b>3. Ochrona praw człowieka</b>    | - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie;<br>- wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce. | - podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;<br>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż. | - przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka;<br>- wymienić przyczyny łamania praw człowieka;<br>- wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka. | - porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy;<br>- ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce. | - przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata;<br>- zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka. |
| <b>4. Bezpieczeństwo nieletnich</b> | - podać przykłady zagrożeń   | - określić, kogo w świetle  | - określić podstawowe zasady  | - wyjaśnić, jak skutecznie  | - zaplanować [przeprowadzić/ wziąć  |

|                                |   |   |   |   |   |
|--------------------------------|---|---|---|---|---|
|                                | wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni;<br>- podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.                  | polskiego prawa, nazywamy nieletnim;<br>- wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich;<br>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu<br>- wskazać formy cyberprzemocy.   | bezpiecznego o korzystania z internetu;<br>- przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.  | można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą   | aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.   |
| <b>5. Służby ochrony prawa</b> | - wymienić przykłady działań policji;<br>- podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce,<br>- podać przykłady działań straży miejskiej. | - wymienić główne zadania policji;<br>- wymienić główne prawa przysługujące policjantom;<br>- wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem;<br>- wymienić rodzaje służb mundurowych w Polsce.<br>- odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym. | - wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce;<br>- wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym;<br>- uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw;<br>- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej | - uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej;<br>- zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych. | - zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole]. |

| Podsumowanie i test                              |   |   |   |  |  |
|--|---|---|---|--|--|
| <b>1. Czym jest samorząd?</b>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kto tworzy samorząd uczniowski;</li> <li>- podać przykłady działań samorządu uczniowskiego ;</li> <li>- wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego;</li> <li>- określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce;</li> <li>- podać przykłady samorządów zawodowych ;</li> <li>- podać przykłady działań samorządu terytorialnego;</li> <li>- odszukać na mapie województwo, w którym mieszka;</li> <li>- rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka;</li> <li>- odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe;</li> <li>- wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce;</li> <li>- wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce;</li> <li>- określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka;</li> <li>- rozpoznać herb województwa, w którym mieszka;</li> <li>- podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzasadnić konieczność, zaangażowania się w życie lokalnej społeczności;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny;</li> <li>- wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej;</li> <li>- wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach;</li> <li>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.</li> </ul> |
| <b>2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy gminy, w której mieszka;</li> <li>- podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy;</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe zadania gminy;</li> <li>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy;</li> <li>- wymienić zasady</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy;</li> <li>- zinterpretować</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców w finansowanych</li> </ul>  |

|                                |   |   |   |  |   |
|--------------------------------|---|---|---|--|---|
|                                | - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.       | ch gminy;<br>- podać sposób wyłaniania władz gminy;<br>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym. | przeprowadzenia wyborów do władz gminy;<br>- podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy;<br>- wymienić źródła finansowania gminy;<br>- podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy;<br>- wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski;<br>- wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta. | ać przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego;<br>- wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych;<br>- uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;<br>- podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy. | z budżetów obywatelskich;<br>- przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy;<br>- uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy;<br>- zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy;<br>- zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna]. |
| <b>3. Powiat i województwo</b> | - wymienić organy powiatu i województwa;<br>- podać przykłady spraw | - wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego;  | - wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu  | - porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu   | - przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa;   |

|   |  |   |   |   |   |
|---|--|---|---|---|---|
|   | <p>załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim;</p> <p>- określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.</p>  | <p>- odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa;</p> <p>- podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa;</p> <p>- podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.</p>  | <p>i województwa;</p> <p>- zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.</p>   | <p>i województwa.</p>   | <p>- zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].</p>  |
| <p><b>4. Obywatele a władza samorządowa</b></p> | <p>- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski ;</p> <p>- odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego .</p> | <p>- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP;</p> <p>- wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;</p> <p>- wyjaśnić pojęcie korupcja;</p> <p>- wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie;</p> <p>- wypełnić wniosek o wydanie</p> | <p>- odszukać informacje zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej;</p> <p>- wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP;</p> <p>- rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie.</p> | <p>- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji ;</p> <p>- wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie;</p> <p>- uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego</p> | <p>- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu];</p> <p>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na</p> |

|                            |   |  |   |   |   |
|----------------------------|---|--|---|---|---|
|                            |   | dowodu osobistego.   |   | funkcjonowania społeczności lokalnej;<br>- zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.  | temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym;<br>- zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.  |
| Podsumowanie i test        |   |  |   |   |   |
| <b>1. Naród i ojczyzna</b> | - podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego;<br>- podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową,<br>- wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe;<br>- nazwać swoją dużą i małą ojczyznę;<br>- rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja. | - wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową;<br>- wyjaśnić pojęcie ojczyzna;<br>- opisać polskie symbole narodowe;<br>- wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych;<br>- wymienić najważniejsze polskie święta narodowe;<br>- przedstawić zasady | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną;<br>- wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodu;<br>- przedstawić historię polskich symboli narodowych;<br>- wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych. | - uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową,<br>- do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne,<br>- przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania | - wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe,<br>- przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*,<br>- zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego*;<br>- przedstawić |

|  |  |  |  |  |   |
|--|--|--|--|--|---|
|  |  | <p>prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.</p>   |  | <p>nia społeczeństw w wieloetnicznych/narodowych,<br/>- wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.</p>   | <p>czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.</p>                   |
| <p><b>2. Obywatelstwo i narodowość</b></p> | <p>- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP;<br/>- podać przykłady cnót /wartości obywatelskich ;<br/>- wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.</p> | <p>- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa;<br/>- wymienić więzi łączące obywatela i państwo;<br/>- wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego;<br/>- wyjaśnić, na czym polega zasada krwi;<br/>- wymienić cechy dobrego obywatela.</p> | <p>- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;<br/>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością;<br/>- wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP;<br/>- wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.</p> | <p>- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego;<br/>- uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym;<br/>- przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym.</p> | <p>- zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.</p> |
| <p><b>3. Czym jest patriotyzm ?</b></p>    | <p>- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny;</p>  | <p>- wyjaśnić pojęcie patriotyzm;<br/>- wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego</p>  | <p>- uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie;<br/>- porównać</p>  | <p>- wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy;</p>   | <p>- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące</p>  |

|   |  |  |  |  |   |
|---|--|--|--|--|---|
|   | - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży.  | i gospodarczego.   | postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.  | - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych.  | propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć];<br>- podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć] |
| <b>4. Mniejszość i narodowe i etniczne w Polsce</b> | - podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce;<br>- wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce. | - wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce,<br>- wyjaśnić pojęcie Polonia,<br>- odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce;<br>- odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska Polonii. | - wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym;<br>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami;<br>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy;<br>- wymienić podstawowe prawa przysługujące | - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną;<br>- wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną;<br>- wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii;<br>- uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej | - zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce   |

|  |   |  |   |  |  |
|--|---|--|---|--|--|
|  |   |  | e uchodźcom w Polsce;<br>- wymienić związki łączące Polonię z Polską.   | mniejszości narodowych i etnicznych.   |  |
| <b>5. Tolerancja i przejawy ksenofobii</b> | - podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu;<br>- rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji. | - wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm;<br>- wyjaśnić pojęcie tolerancja;<br>- odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej i akceptacji;<br>- podać przykłady stereotypów. | - wyjaśnić pojęcie stereotyp;<br>- wymienić cechy stereotypu;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu.<br>- porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną;<br>- uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej. | - uzasadnić potrzebę przeciwstawienia się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu;<br>- przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji. | - podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych. |
| <b>Podsumowanie i test</b>                 |   |  |   |  |  |
| <b>1. Państwo i demokracja</b>             | - podać przykłady działań władzy państwowej;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa;<br>- wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych           | - wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne;<br>- wymienić podstawowe funkcje państwa;<br>- podać przykłady realizacji zasady przedstawici   | - - wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej;<br>- wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośrednie  | - wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej;<br>- wskazać na mapie Europy monarchie i republiki;<br>- podać przykłady                    | - zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym<br>- porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie  |

|  |   |   |  |  |  |
|--|---|---|--|--|--|
|  | [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].   | elstwa;<br>- wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.   | j;<br>- wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustroj demokratyczny;<br>- wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu;<br>- dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa;<br>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką. | współczesnych państw autorytarnych;<br>- podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.   | autorytaryzm i totalitaryzm.   |
| <b>2. Polska państwem demokratycznym</b> | - wymienić główne rodzaje władzy państwowej;<br>- wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej w Polsce;<br>- podać nazwę ustawy zasadniczej. | - wymienić podstawowe zasady ustroju Polski;<br>- wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy;<br>- wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce;<br>- wymienić szczególne | - wymienić rozdziały Konstytucji RP;<br>- wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny;<br>- wyjaśnić, czym jest preambuła;<br>- wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa   | - wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe;<br>- dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego;<br>- przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP. | - wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentami ustroju demokratycznego;<br>- wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów;<br>- |

|                           |  |   |  |  |  |
|---------------------------|--|---|--|--|--|
|                           |  | cechy konstytucji.  | prawa;<br>- wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji;<br>- odszukać w Konstytucji i RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii;<br>- wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.  |  | przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.   |
| <b>3. Sejm i Senat RP</b> | - wymienić organy władzy ustawodawczej;<br>- wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu;<br>- określić, z kogo składa się Sejm i Senat;<br>- podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat;<br>- podać przykład partii politycznej działającej w Polsce. | - określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat;<br>- wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu;<br>- wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie;<br>- wymień zasady, według których odbywają się | - określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe;<br>- podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie Narodowe;<br>- wyjaśnić zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu;<br>- wyjaśnić pojęcie immunitetu;<br>- wymienić główne etapy | - porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu;<br>- porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym;<br>- wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP;<br>- wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów,<br>- wyjaśnić, | - zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości]. |

|                                      |   |  |  |   |   |
|--------------------------------------|---|--|--|---|---|
|                                      |   | <p>wybory do Sejmu i Senatu;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.</li> </ul>   | <p>procesu ustawodawczego;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.</li> </ul>  | <p>jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.</li> </ul>   |   |
| <b>4. Prezydent i Rada Ministrów</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce;</li> <li>- podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów;</li> <li>- określić sposób powoływania Prezydenta RP;</li> <li>- podać przykład uprawnień Prezydenta RP.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP;</li> <li>- wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna];</li> <li>- omówić główne zasady procedury tworzenia rządu;</li> <li>- przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów;</li> <li>- wyjaśnić na czym polega zasada kontrasygnaty;</li> <li>- przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw;</li> <li>- wymienić Prezydentów RP po 1989 r.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować zadania i zakres działań wybranego ministerstwa;</li> <li>- na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.</li> </ul> |
| <b>5. Sądy i trybunały</b>           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu;</li> <li>- wymienić</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zasady postępowania sądowego;</li> <li>- wymienić nazwy trybunałów</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego,</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów,</li> <li>- wyjaśnić, znaczenie</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce;</li> <li>- zaprezentować strukturę</li> </ul>  |

|                                   |  |   |  |  |  |
|-----------------------------------|--|---|--|--|--|
|                                   | rodzaje sądów w Polsce.  | działających w Polsce;<br>- określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego;<br>- wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.  | zasada niezależności sądów;<br>- wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów;<br>- wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym;<br>- wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].   | zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego;<br>- wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego,<br>- wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.               | organizacyjną sądu rejonowego;<br>- zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].   |
| <b>6. Organizacje pozarządowe</b> | - podać przykłady organizacji pozarządowych;<br>- podać przykłady działań wolontariuszy. | - podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się;<br>- odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym;<br>- podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe;<br>- wymienić cechy wolontariatu. | - wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie;<br>- wyjaśnić, jak rolę pełnią związki zawodowe;<br>- uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych;<br>- przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie;<br>- wymienić główne organizacje młodzieżowe | - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się;<br>- wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem;<br>- wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność. | - aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie];<br>- zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie |

|                                    |  |   |  |  |  |
|------------------------------------|--|---|--|--|--|
|                                    |  |   | działające w Polsce.   |  | dla środowiska];<br>- przedstawić historię NSZZ "Solidarność";<br>- zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.   |
| <b>7. Media i opinia publiczna</b> | - podać przykłady środków masowego przekazu;<br>- podać przykłady pracy dziennikarzy;<br>- odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam. | - podać główne cechy środków masowego przekazu;<br>- podać główne cechy opinii publicznej;<br>- wymienić główne funkcje mediów;<br>- podać przykłady mediów społecznościowych;<br>- odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej;<br>- wymienić główne funkcje reklamy. | - odczytać cel wskazanej kampanii społecznej;<br>- wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych;<br>- wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej;<br>- odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie;<br>- wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach. | - dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie;<br>- wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym;<br>- uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej;<br>- odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej;<br>- uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii. | - wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach;<br>- dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy;<br>- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną]. |
|                                    |  |   |  |  |  |

| Podsumowanie i test                  |  |   |   |   |   |
|--------------------------------------|--|---|---|---|---|
| <b>1. Organizacje międzynarodowe</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- rozwinąć skrót ONZ;</li> <li>- rozwinąć skrót NATO;</li> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ;</li> <li>- podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić, główne cele i zadania ONZ;</li> <li>- wymienić główne cele i zadania NATO;</li> <li>- rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej;</li> <li>- wymienić główne organy ONZ.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie;</li> <li>- wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa;</li> <li>- określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO;</li> <li>- wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ;</li> <li>- wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych;</li> <li>- wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego;</li> <li>- wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna],</li> <li>- wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.</li> </ul> |
| <b>2. Unia Europejska</b>            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.</li> </ul>                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy;</li> <li>- wymienić główne</li> </ul>                          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne etapy integracji europejskiej;</li> <li>- wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej;</li> <li>- odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej,</li> <li>- przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej,</li> <li>- zaprezentować sylwetki polityczne</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej;</li> <li>- zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura,</li> </ul>   |

|   |  |   |  |  |   |
|---|--|---|--|--|---|
|   |  | <p>przyczyny integracji europejskiej,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</li> </ul>  | <p>założycieli zjednoczonej Europy;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej;</li> <li>- podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej;</li> <li>- wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</li> </ul> | <p>Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.</p>  | <p>demografia, ekonomia, itp.]</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.</li> </ul>                          |
| <p><b>3. Polska w Unii Europejskiej</b></p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej,</li> <li>- podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo Unii Europejskiej,</li> <li>- wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej,</li> <li>- wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać informacje dotyczące głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne];</li> <li>- podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych;</li> <li>- wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- ocenić proces integracji Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia;</li> <li>- wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen;</li> <li>- przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych;</li> <li>- zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.</li> </ul> |
| <p><b>4. Problemy współczesne</b></p>       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wymienić przykłady</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- wskazać, na podstawie</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przykłady</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- podać przyczyny</li> </ul>  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- zaprezentować</li> </ul>   |

|   |   |   |  |  |  |
|---|---|---|--|--|--|
| <p><b>nego świata</b></p>                     | <p>ilustrujące proces globalizacji;<br/>- podać przykłady pomocy humanitarnej.</p>                    | <p>mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.</p> | <p>ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy;<br/>- podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa;<br/>- uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.</p> | <p>dysproporcji rozwojowych współczesnego świata;<br/>- wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji;<br/>- wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna;<br/>- wyjaśnić pojęcia Grupa G7.</p> | <p>ać* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej;<br/>- zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa;<br/>- zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa.</p> |
| <p><b>5. Konflikty zbrojne na świecie</b></p> | <p>- podać przykłady działań terrorystycznych;<br/>- podać przykłady konfliktów międzynarodowych.</p> | <p>- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem;<br/>- wymienić skutki długotrwałych</p>  | <p>- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych;<br/>- wymienić skutki rozwoju terroryzmu współczesny</p>  | <p>- przedstawić różne rodzaje terroryzmu;<br/>- wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.</p>   | <p>- zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania</p>  |

|                            |  |                                |   |  |         |
|----------------------------|--|--------------------------------|---|--|---------|
|                            |  | h konfliktów międzynarodowych. | m świecie;<br>- wymienić cechy ludobójstwa. |  | sporu]. |
| <b>Podsumowanie i test</b> |  |                                |   |  |         |